

INTEGRAAL GEBIEDSPROGRAMMA BAKEL - MILHEEZE

TUSSENEVALUATIE 2006 - 2012

OPENING OMLEIDING SNELLE LOOP VIA ESPELLOOP (29 MEI 2009)

GEÏNTERVIEWWDE PERSONEN

STUURGROEP IGP	Roël Hoppezak
PEELHORST	Jaap Deutekom Willy Verbers
GOLFBAAN STIPPELBERG	Grard van der Zande
LANDGOED NEDERHEIDE	Jan Overeem
VOORMALIG AGRARIËR	Jan Swinkels
AGRARIËRS	Annie en Piet Relou
WATERSCHAP AA EN MAAS	Mark Kerkhoff Rimbaud Lapperre
GEMEENTE GEMERT-BAKEL	Bert van Vijfeijken Casper Kalb
LANDSCHAPPARTNERS	Rudo Cleveringa
STREEKPLATFORM DE PEEL	Peter van der Tol

De in deze brochure gebruikte gegevens zijn ontleend aan nieuwsbrieven en andere publicaties over het IGP Bakel-Milheeze en aan informatie verkregen door middel van interviews met hiernaast vermelde personen.

TEKSTEN EN GRAFIEKEN
SRE: A. Raaijmakers, M. Aben en D. Rensman

FOTOGRAFIE EN KAARTEN
R. Lapperre, M. Kerkhoff en R. van den Broek

ONTWERP EN REALISATIE
www.wapenfeit.com

DRUKWERK
Lecturis Eindhoven

VOORWOORD

Er is de afgelopen jaren hard gewerkt om het gebied tussen de Stippelberg en de kernen Bakel en Milheeze een nieuwe toekomst te geven. Het in 2005 opgestelde Integraal Gebiedsprogramma (IGP) Bakel-Milheeze vormt de leidraad voor deze verandering. De gedaantewisseling die het gebied ondergaat is nog niet afgerond, maar er zijn al veel zaken gerealiseerd. In deze tussenbalans laten we u graag de resultaten zien. Ik ben er trots op dat we er in geslaagd zijn een goed evenwicht te bereiken tussen natuur, economie en leefbaarheid. Recreatie en toerisme krijgen een sterke impuls en de ontgronder kan nog jaren vooruit. Dit levert voor de regio de nodige banen op. Door een afname van het aantal veehouderijen vermindert de geurbelasting. Dit maakt het wonen en recreëren in het gebied prettiger. Voor de agrariërs die blijven verbeteren de productieomstandigheden door een betere verkaveling van hun gronden en een goede waterhuishouding.

Er komt per saldo meer natuur bij en het landschap oogt fraaier door de aanleg van groen aangevuld met de herinrichting van de beken. Iedereen profiteert, maar niet allemaal op hetzelfde tijdstip. Het is de kunst de voortgang van het project voortdurend Het mooie is dat deze gebiedsontwikkeling ook anderen weer inspireert. Zo ziet het naastgelegen zorgcentrum bij de herontwikkeling van hun terrein nieuwe kansen door aan te sluiten op het integrale gebiedsprogramma. Ik hoop dat in deze zin het IGP dan ook nooit afgerond zal zijn maar zich als een olievlek uitbreidt en voor anderen kansen oplevert. Ik wens u veel leesplezier en nodig u van harte uit zelf in het gebied een kijkje te komen nemen.

Roël Hoppezak,
Voorzitter Stuurgroep IGP

GEWONE
OEVERLIBEL

“ PARTIJEN KWAMEN OP HET GOEDE MOMENT BIJ ELKAAR, WAARDOOR HET BALLETTJE IS GAAN ROLLEN ”

Jan Swinkels, voormalig agrariër

IN DEN BEGINNE

Twee boeren die voor de belangrijke beslissing staan om óf uit te breiden, zonder dat een opvolger in beeld is, óf een alternatief voor hun broodwinning te zoeken. Geïnspireerd door de golfbaan in Heusden gaan ze aan de slag om te kijken of dat een alternatief kan zijn.

Zes oud-hockeys op zoek naar een nieuwe sportieve uitdaging vatten het idee op zelf een golfbaan in hun eigen omgeving te realiseren. De ontgronder De Peelhorst die de zandwinning wil uitbreiden en op zoek is naar een maatschappelijke tegenprestatie.

De gemeente die nieuwe vormen van werkgelegenheid stimuleert, omdat het gebied onvoldoende toekomstperspectief voor de landbouw biedt. Het waterschap dat met de beken aan de slag wil.

Op enig moment in 2003 komt dit alles samen en vormt de basis voor het integrale gebiedsprogramma dat is opgesteld voor de grootschalige verandering van een gebied van zo'n 1.500 hectare. De afgelopen jaren is zo'n beetje het hele gebied op de schop gegaan en heeft het voorheen agrarische gebied een meer gevarieerd aanzien gekregen. De agrarische functie is niet verdwenen, maar heeft nadrukkelijker gezelschap gekregen van recreatieve voorzieningen, natuur, landschap en fraai ingerichte beken.

Het waterschap, de gemeente en De Peelhorst vormen het fundament onder het gebiedsprogramma. Dit is bekrachtigd in een convenant dat tevens de basis vormt voor een tweetal fondsen. Het IGP-fonds financiert de maatschappelijke projecten. Het Beheerfonds verzekert dat in de toekomst het noodzakelijke beheer, zoals vastgelegd in het Beheerplan, ook daadwerkelijk uitgevoerd kan worden. Naast subsidie en bijdragen van waterschap en gemeenten, vult De Peelhorst de fondsen door middel van de afdracht van een vast bedrag per kubieke meter gewonnen zand.

Deze samenwerking tussen de overheid en het bedrijfsleven was voor alle betrokkenen een nieuwe ervaring en verdient zeker navolging. Deze aanpak verzekert dat er voldoende geld is voor zowel de private als de maatschappelijke projecten.

Om verzekerd te zijn van voldoende kennis is een klankbordgroep ingesteld met als deelnemers Natuurmonumenten, BMF, ZLTO, Heemkundekring, Dorpsraad, VVV, IVN en het waterschap en de gemeente.

**HET GEBIED BAKEL-MILHEEZE
AAN DE VOORAVOND
VAN DE INTEGRALE
GEBIEDSONTWIKKELING**

**PEELWERKERS
IN TURFGAT
(OMSTREEKS 1950)**

**BOERDERIJ
AAN DE MOLENHOF**

COMPENSATIE NATUUR EN LANDSCHAP

HET IS DE VRAAG WAT HET VOOR DE NATUUR OPLEVERT WEER NIEUW BOS AAN TE LEGGEN

GEREALISEERD

100

90

80

70

60

50

40

30

20

10

0

Voor de aanleg van het strandbad en de Natuurpoort is 18 hectare bos gekapt en 10 hectare natuur omgevormd. Voorafgaand is 33 hectare nieuwe natuur aangelegd. Het is wettelijk verplicht om de vernietiging en verstoring van deze natuur elders in grotere omvang te compenseren. Dit noemen we natuurcompensatie. Ten behoeve van de zandwinning en de aanleg van de golfbaan zijn nog eens zo'n 125 laanbomen gekapt. Deze bomen zijn elders in dubbele hoeveelheid teruggeplant. Het gekapte bos was een droog, soortenarm bostype.

Er is voor gekozen de nieuw aan te leggen natuur te spreiden over het gebied en waardevolle nieuwe natuurtypen te ontwikkelen, zoals natuurvriendelijke oevers, poelen, heidevegetatie en bos. Hierdoor neemt de kwaliteit en diversiteit van de natuur toe.

Een deel van de natuurcompensatie heeft buiten het plangebied Bakel-Milheeze plaatsgevonden. Het betreft de herinrichting van de Kawaise Loop, gelegen op de grens van de gemeenten Gemert-Bakel en Deurne, over een lengte van zes kilometer. Deze beek heeft brede natuurvriendelijke oevers gekregen en kronkelt weer door het beekdal. Oude vloeivelden, steilwallen, doorwaadbare plekken en oude meanders zijn weer hersteld en zichtbaar gemaakt. Op de locatie 'Eessense put',

een oude bron van de Kawaise Loop, zullen nog herstelmaatregelen getroffen worden om deze historisch interessante grensmarkering weer zichtbaar te maken. De aanplant van bomen en planten en de aanleg van poelen heeft het landschap versterkt. Door de aanleg van vistrappen en paaiplassen kunnen beekvissen weer ongestoord hun gang gaan. Recreanten kunnen gebruik maken van de nieuwe paden en de aanleg van een brug zorgt voor een doorgaande wandel- en ruiterroute tussen Gemert en Deurne. Doordat de beek is gaan kronkelen en brede oevers heeft, kan deze ook meer water bergen. Het water blijft zo langer in het gebied en zorgt voor genoeg water in droge tijden. Voor de herinrichting van de beek was ruilverkaveling nodig. Voor een kleine dertig boeren in de omgeving ontstond zo de kans hun huiskavels te vergroten, waardoor zij efficiënter kunnen produceren.

De natuurcompensatie langs de Kawaise Loop levert een verbetering op van de waterhuishouding en de visstand en betekent een impuls voor zowel natuur, landbouw, recreatie, landschap als cultuurhistorie.

VAN MAÏSAKKER NAAR
COULISSENLANDSCHAP
MET MEANDER, PADEN,
BRUG EN ZWALUWWAND

BEKKENVISTRAP
MOLENHOF

ZWALUWWAND
BAKELSE
PLASSEN

VISTELLING
KAWEISE LOOP

“ HET ONTWIKKELEN VAN
NIEUWE SOORTEN VAN NATUUR
VOEGT ECHT IETS TOE AAN DE
NATUURWAARDE VAN DE STIPPELBERG! ”

Rudo Cleveringa, Landschapspartners

HET IS DE VRAAG
WAT HET VOOR DE NATUUR OPLEVERT
WEER NIEUW BOS AAN TE LEGGEN

GEREALISEERD

100

75

50

25

0

50

25

0

0

0

0

0

0

0

0

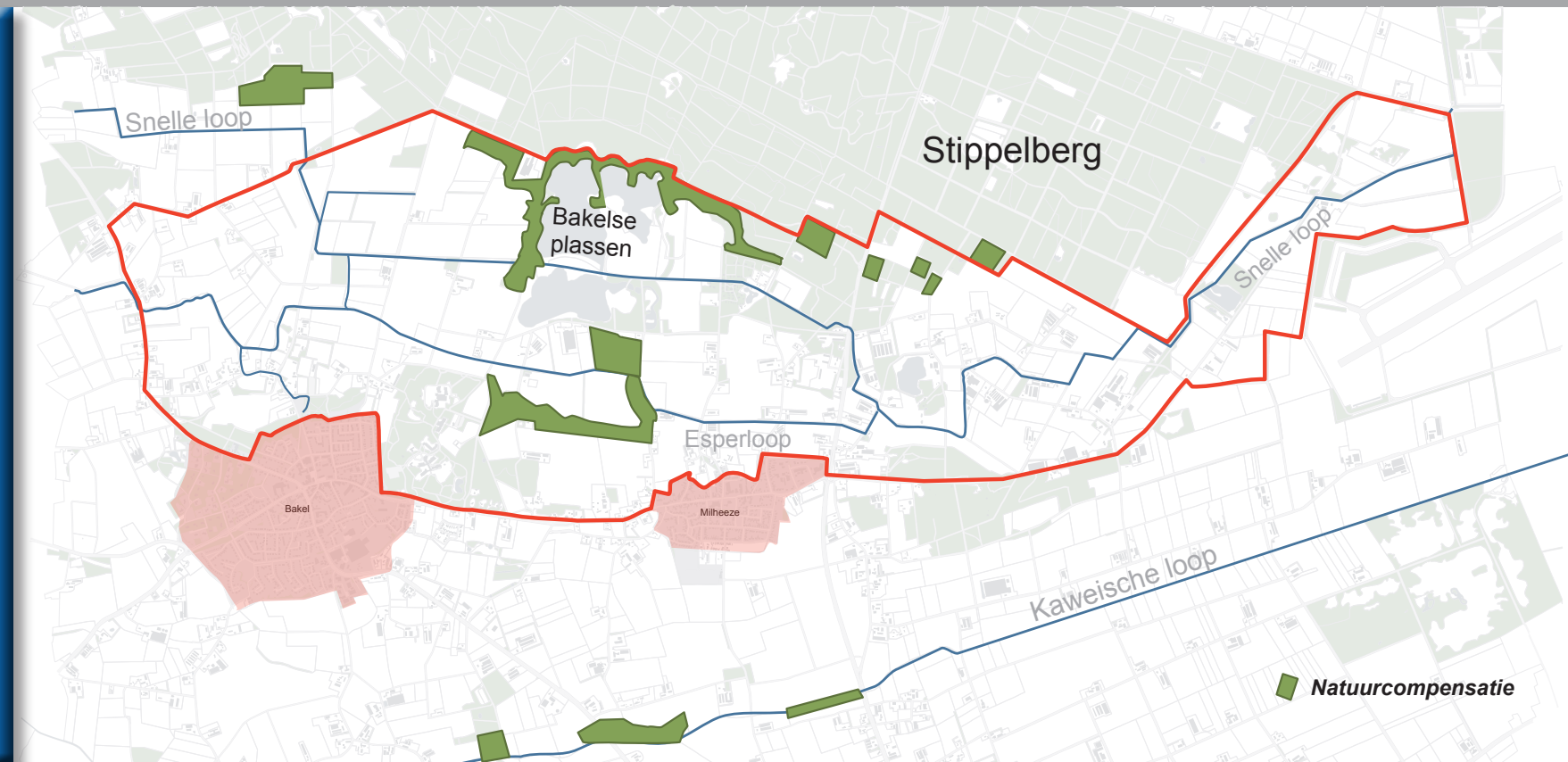
0

0

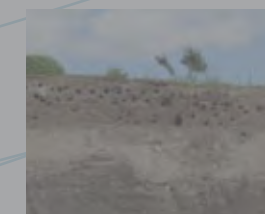
0

0

0

VAN MAÏSAKKER NAAR
COULISSENLANDSCHAP
MET MEANDER, PADEN,
BRUG EN ZWALUWWAND

BEKKENVISTRAP
MOLENHOF

ZWALUWWAND
BAKELSE
PLASSEN

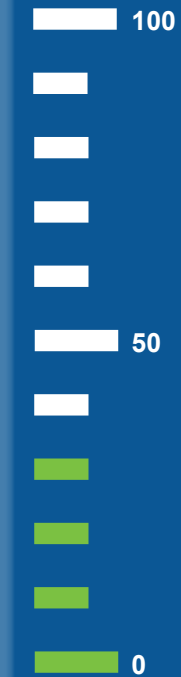
VISTELLING
KAWEISE LOOP

ZANDWINNING BAKELSE PLASSEN

DE KRACHT VAN HET IGP IS DE JARENLANGE COMMUNICATIE NAAR DE OMGEVING

GEREALISEERD

Heel even waan je je in de Sahara als je het wat verscholen gelegen, immense terrein van de zandwinning rondom de Bakelse Plassen betreedt. Maar meteen valt je blik op de indrukwekkende installatie met de transportbanden en de opslagsilo's van de zandwinning, die hier al vanaf de jaren zestig plaatsvindt. Sinds 1993 is De Peelhorst actief met het winnen van zand en grint ten behoeve van de regionale markt. Met een moderne installatie wordt hier beton- en metselzand gemaakt. Er worden 28 soorten zand en grint geproduceerd die hun weg vinden naar de (wegen)bouw en benut worden als grondstof voor de betonindustrie voor het maken van bijvoorbeeld klinkers en trottoirbanden. Tot 2026 kan hier nog zo'n kleine twaalf miljoen ton zand gewonnen worden, ongeveer de helft van wat reeds is afgegraven. De huidige ontgroning met een oppervlakte van 85 hectare zal daarbij verdubbelen.

Tegenwoordig is het lastig om een ontgrondingsvergunning te krijgen. Ooit werd deze plek door de provincie aangewezen als ontgrondingslocatie, nu moet de ontgroning een duidelijke maatschappelijke meerwaarde opleveren. Voor De Peelhorst biedt het meedoen met het integraal gebiedsprogramma de mogelijkheid om op een goede manier invulling te geven aan de maatschappelijke tegenprestatie. Met de afdracht aan het IGP- en Beheerfonds draagt

De Peelhorst bij aan de realisatie van diverse maatschappelijke doelen, zoals natuurontwikkeling, herstel van cultuurhistorie en de aanleg van het nieuwe strandbad en de golfbaan. Ook is onderzocht of de plassen ingezet kunnen worden als buffer om in natte tijden water 'te parkeren' om dit in droge periodes weer te gebruiken. Het bleek echter dat het water te snel weer wegsijpelde naar de ondergrond, waardoor deze toepassing onvoldoende effectief is gebleken.

Voor de middellange termijn betekent de ontgroning behoud van banen, levering van grondstoffen voor de regionale markt en geld voor maatschappelijke projecten. Na afronding van de ontgroning resteren er vier grote plassen. De meest oostelijke plas wordt benut voor recreatieve doeleinden. De duikclub zal hier een plek krijgen en het idee is geopperd een boot aan te meren voor het geven van managementtrainingen. De exacte invulling wordt nog bepaald. De westelijke plassen, langs de golfbaan, krijgen een natuurbestemming met natuurvriendelijk ingerichte oevers die toegankelijk worden gemaakt voor extensieve recreatie.

ZANDBERG
(PEELHORST
ZAND EN GRINT)

GRINT

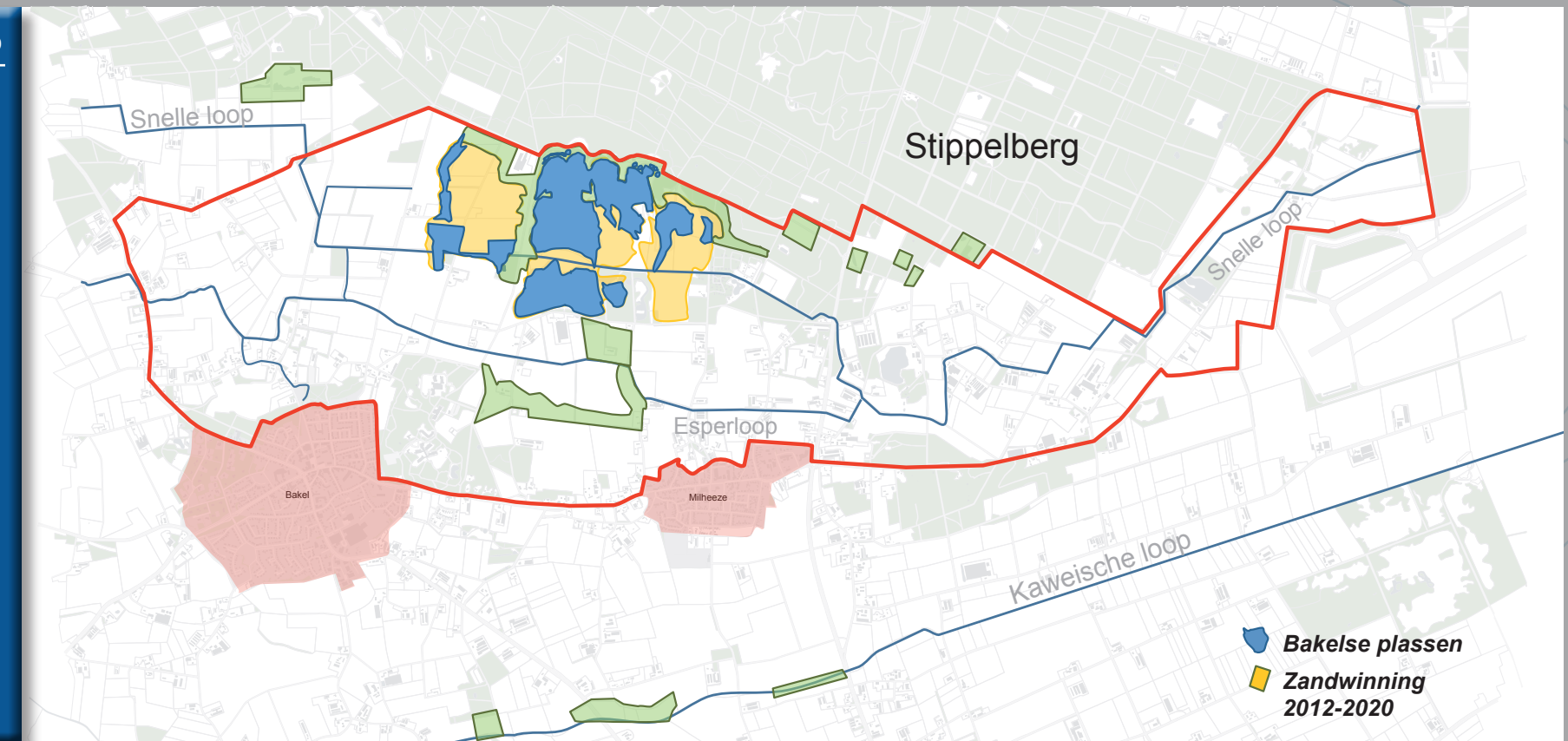
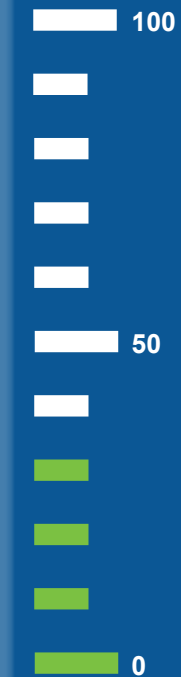
ZANDKORRELS

DE KRACHT VAN HET IGP
IS DE JARENLANGE COMMUNICATIE
NAAR DE OMGEVING

“ EEN SAMENSPEL
TUSSEN PARTIJEN DIE
ELKAAR STEEDS SCHERP
HOUDEN ”

Jaap Deutekom en Willy Verbers, Zandwinning De Peelhorst

GEREALISEERD

ZANDBERG
(PEELHORST
ZAND EN GRINT)

GRINT

ZANDKORRELS

WAT BEGON ALS EEN IDEE IS UITEINDELIJK UITGEGROEID TOT EEN GOLFBAAN MET EEN OPPERVLAKTE VAN 90 HECTARE

GOLFBAAN STIPPELBERG

GEREALISEERD

Wat begon als een idee voor een 9-holes golfbaantje van twee agrariërs, is uiteindelijk uitgegroeid tot een 27-holes golfbaan met een oppervlakte van 90 hectare. De Peelhorst kocht de gronden van de agrariërs en nam het voortouw in de uitwerking van de plannen voor de golfbaan. In latere instantie is de grond aan de gemeente overgedragen en in pacht uitgegeven aan de golfclub. Een zestal oud-hockeysers ontpopten zich als enthousiaste golfers en stonden aan de wieg van Golfclub Stippelberg die de baan in gebruik heeft. In recordtijd is het aantal leden opgelopen naar 1150. De agrariërs zijn in dienst getreden, onder andere als huismeester en greenkeeper, en hebben daarmee een nieuwe broodwinning gevonden.

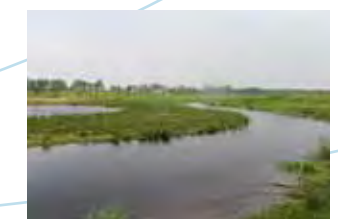
De golfbaan is in 2011 in gebruik genomen. Nog een jonge loot dus aan de stam der golfbanen, maar nu al in de prijzen gevallen. De A-status, de hoogste kwalificatie voor golfbanen in Nederland, was snel binnen. De golfbaan won de 'Internationale Golf Award' en mag zich hiermee de beste in 2011 geopende golfbaan ter wereld noemen. Ook kreeg zij de Persprijs van Persclub Peelland als beloning voor het feit dat de golfbaan herhaaldelijk positief in het nieuws is geweest. Een professionele golfbaan met een niet-commerciële opzet. Door het aanbieden van aantrekkelijke arrangementen ligt de baan binnen het bereik van elk type golfer. Even uitproberen kan ook: aan omwonenden worden gratis lessen aangeboden.

De filosofie is dat golfen een volkssport is voor alle burgers. Ook niet-golfers kunnen profiteren van al dit moois. De golfbaan is vrij toegankelijk voor wandelaars, fietsers en een ieder die een drankje of hapje wil nuttigen op het terras of in het restaurant. Dat laatste is zeker aan te bevelen want de verhoogde ligging zorgt voor een panoramisch uitzicht op de golfbaan en omgeving. Vanwege de waterpartijen, het mooie landschap en de rust valt het in eerste instantie niet eens op dat je op een golfbaan vertoeft. Een deel van de baan is voorzien van droge heide, waar begrazing door schapen plaatsvindt. Een ander deel is gelegen langs grote waterpartijen. De Snelle Loop kronkelt als een natuurlijke beek over de golfbaan. Bijzonder is het oefengedeelte, waar vanaf een platform ballen naar eilandjes in een waterplas geslagen kunnen worden. Door de wind worden de ballen naar de kant gedreven en met de 'ballenboot' weer uit het water gevist.

Behalve aan professionaliteit en uitstraling is ook aandacht geschonken aan duurzaamheid. Zo bespaart het uitgekende irrigatiesysteem dat onder de baan is aangebracht behoorlijk op het gebruik van grondwater. Vergeleken met het voormalige landgebruik wordt 50% water (oppervlakte- en grondwater) bespaard.

FEESTELIJKE
OPNEING MET
BEKENDE
NEDERLANDERS

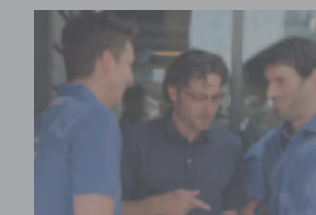
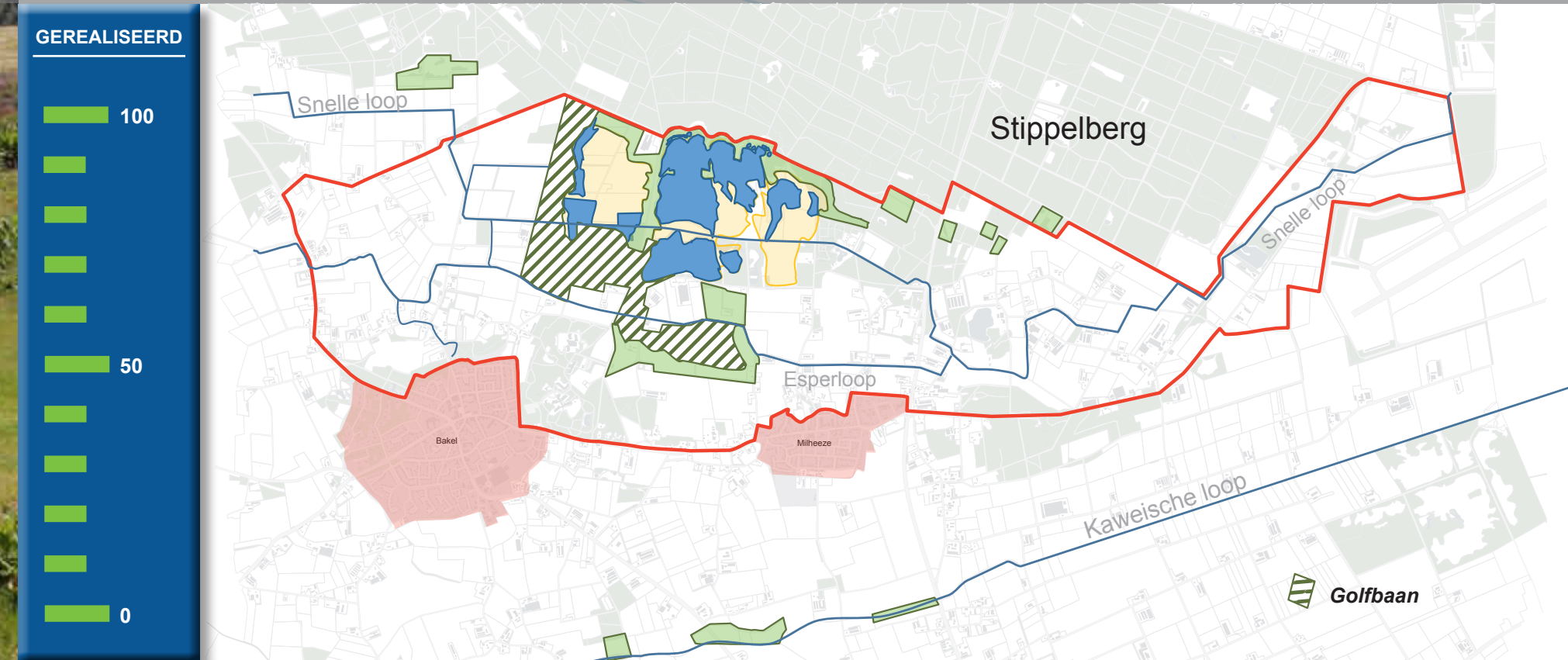

NATUURLIJKE HEIDE
OP WATERRIJKE
GOLFBAAN GAAT
PRIMA SAMEN
MET SPORT
EN RECREATIE

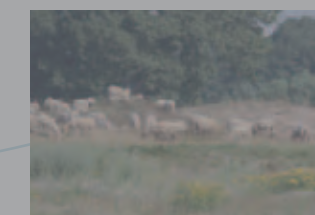
WAT BEGON ALS EEN IDEE
IS UITEINDELIJK UITGEGROEID TOT EEN GOLFBAAN
MET EEN OPPERVLAKTE VAN 90 HECTARE

“ GOLFBAAN
STIPPELBERG IS EEN GOLFBAAN
DIE OOK VOOR NIET-GOLFERS
WAT TE BIEDEN HEEFT ”

Grard van der Zande, Golfbaan Stippelberg

FEESTELIJKE
OPNEING MET
BEKENDE
NEDERLANDERS

NATUURLIJKE HEIDE
OP WATERRIJKE
GOLFBAAN GAAT
PRIMA SAMEN
MET SPORT
EN RECREATIE

LANDGOED EN NATUURPOORT NEDERHEIDE

LANDGOED NEDERHEIDE MAG WEER MET HOOFDLETTERS GESCHREVEN WORDEN

GEREALISEERD

Nog niet zo lang geleden een wat sjofel terrein vol met stacaravans, de titel landgoed onwaardig. Inmiddels mag Landgoed Nederheide met recht weer met hoofdletters geschreven worden. Op dit moment zijn er zo'n 100 fraaie koopchalets gerealiseerd en op termijn zullen er nog eens zo'n 50 bijkomen. Gelegen in een parkachtige omgeving, te midden van het bosgebied de Stippelberg, en doorkruist door een smalle slingerende bosbeek, is het terrein uitgegroeid tot een waar paradijs voor de rustzoeker en natuurliefhebber. Speeltoestellen zul je er tevergeefs zoeken. De chalets zijn dan ook vooral populair bij 55-plussers.

De beek die over het terrein slingert, is de Snelle Loop die voorheen onzichtbaar via een 360 meter lange duiker onder het park door stroomde. De slingerende beek geeft het park extra allure en de chalets die er omheen liggen hebben een fraai uitzicht en zijn hierdoor in waarde gestegen.

Het Landgoed biedt meer dan alleen chalets voor rustzoekers. Een ander deel van het Landgoed is openbaar toegankelijk en biedt voor jong en oud diverse mogelijkheden om te ontspannen. Dit geldt allereerst voor het strandbad dat in de plaats is gekomen van het iets verderop gelegen natuurbad De Heibloem. Met deze verplaatsing is een einde gekomen aan de overlast die het natuurbad veroorzaakte vanwege het ontbreken van beheer.

De Natuurpoort Nederheide is een tweede pareltje dat openbaar toegankelijk is. Dit bijzonder vormgegeven gebouw bevat horeca, een bezoekerscentrum en een overdekt recreatief zwembad. Het natuureducatiecentrum wordt in overleg met natuurorganisaties nog verder vormgegeven. De Natuurpoort vormt tevens het startpunt van diverse recreatieve routes voor zowel de wandelaar, fietser als ruiter. Het parkeerterrein biedt voldoende plek om de auto achter te laten en van daaruit de natuur te verkennen. De oude parkeerplek, die een paar kilometer verderop bij de boswachterij in het hart van de Stippelberg is gelegen, hoeft deze functie dan ook niet langer te vervullen. De verkeersveiligheid was hier herhaaldelijk in het geding vanwege de onoverzichtelijke ligging aan een drukke doorgaande weg. De verplaatsing pakt dan ook gunstig uit voor zowel de natuur als de recreant. Het meest kwetsbare deel van de natuur krijgt zo immers minder bezoekers te verwerken en de recreant krijgt er een mooi pakket voorzieningen bij.

In de toekomst komt er op het Landgoed nog een toeristencamping met 150 standplaatsen bij waar campinggasten kunnen genieten van al het moois dat de omgeving te bieden heeft. Langzaam maar zeker groeit het 27 hectare grote terrein uit tot een gevarieerd, kwalitatief hoogwaardig recreatiepark.

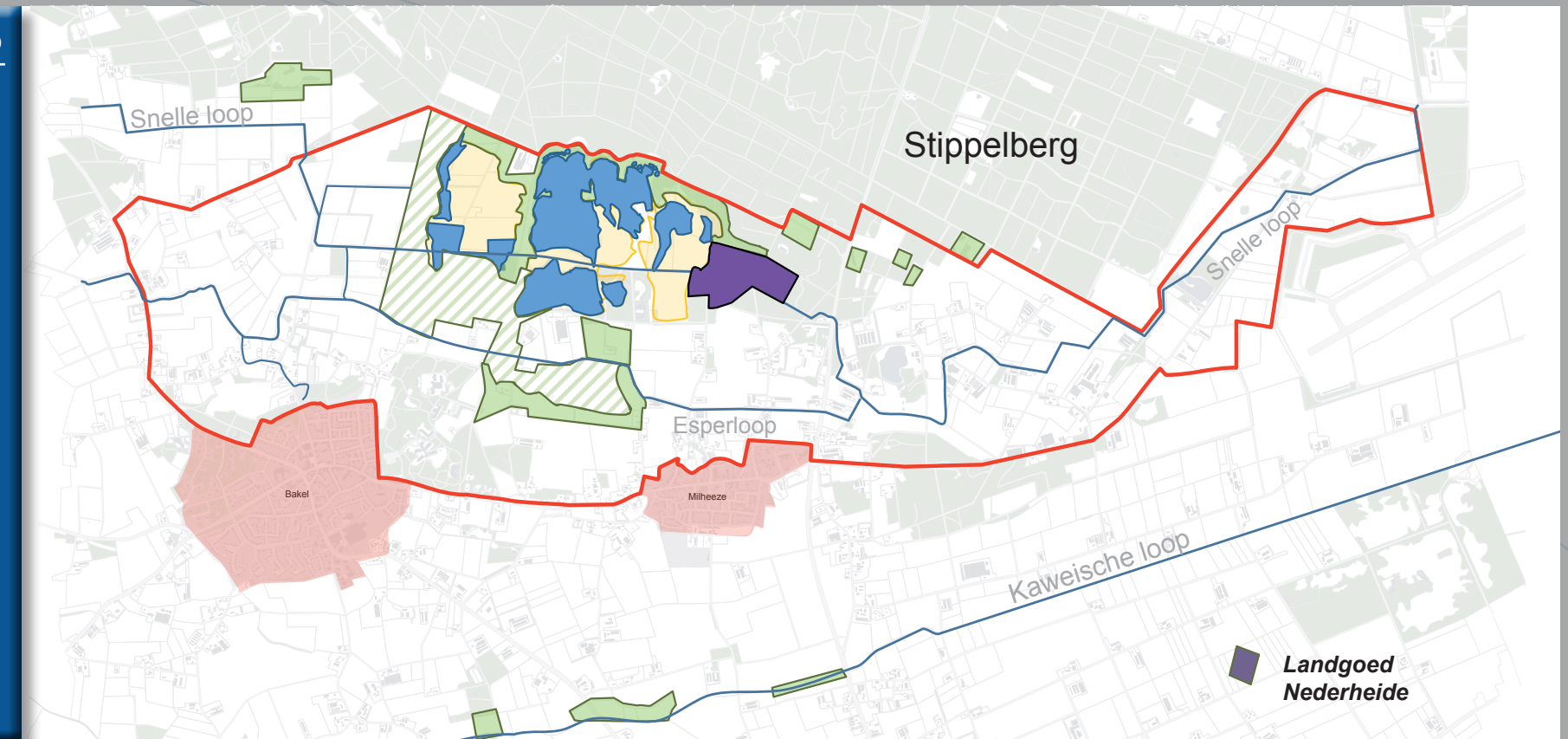
DE GLOEDNIEUWE
NATUURPOORT
NEDERHEIDE EN
HET STRANDBAD

LANDGOED NEDERHEIDE MAG WEER MET HOOFDLETTERS GESCHREVEN WORDEN

“ BETROKKENEN HEBBEN
ELKAAR NODIG EN
WORDEN ER ALLEMAAL
BETER VAN ”

Jan Overeem, Landgoed Nederheide

GEREALISEERD

DE GLOEDNIEUWE
NATUURPOORT
NEDERHEIDE EN
HET STRANDBAD

PRETTIG LEVEN

Leefbaarheid is een lastig begrip om in cijfers uit te drukken. Het woord zegt het al: het gaat om de beleving van mensen en die kan voor een ieder anders zijn. Het meest in het oog springende effect is de afname van geurhinder vanwege het verplaatsen of stoppen van diverse met name intensieve veehouderijen, waardoor een aangener woon- en leefklimaat ontstaat. Maar de omgeving wordt ook aantrekkelijker en gevarieerder.

“ WE MOGEN
BEST TROTS ZIJN
OP DIT PROJECT ”

Ernest de Groot, Waterschap Aa en Maas

WATER, NATUUR EN LANDSCHAP

Het voormalig agrarische gebied is voor een groot deel veranderd in een recreatief gebied met veel water en groen. De oppervlakte aan natuur en landschap neemt toe, doordat het gekapte bos in ruime mate gecompenseerd is en door de aanleg van nieuwe natuur en landschapselementen. Niet alleen de hoeveelheid, ook de variëteit en kwaliteit van de natuur nemen toe. Door wijstherstel en door de natuurlijke inrichting van de beken en het herstellen van hun ecologische functie, neemt de biodiversiteit toe.

Door het stoppen en verplaatsen van intensieve veehouderijen, neemt naast de geuroverlast, ook de ammoniakbelasting af. De lucht- en waterkwaliteit in de omgeving (o.a. Stippelberg) wordt daardoor verbeterd. Stallen verdwijnen en hiervoor in de plaats komt bebouwing terug die geënt is op de cultuurhistorie. Samen met de aanleg van landschapselementen is dit landschappelijk een grote verbetering. Tot slot is ook de verplaatsing van de parkeerplaats nabij de boswachterij naar de Natuurpoort gunstig voor de natuurontwikkeling in de kwetsbare kern van de Stippelberg.

RECREATIE

Behalve voor de natuur is er ook winst voor recreanten in de vorm van enerzijds een toename aan voorzieningen zoals een strandbad en golfbaan, en anderzijds een mooi uitloopgebied om te wandelen of fietsen. Maar ook een terrasje pikken of een etentje in een gezellige ambiance kan als het ware ‘om de hoek’. Positief is ook dat de overlast van het openluchtbad de Heibloem verdwenen is met de verplaatsing naar Landgoed Nederheide en het toezicht dat van hieruit plaatsvindt.

WONEN EN WERKEN

Leefbaarheid heeft echter niet alleen te maken met de beleving van de omgeving; in een gebied moet ook op prettige wijze gewoond en gewerkt kunnen worden. Ook hieraan draagt het IGP bij door de bouw van vier nieuwe gehuchten, waar ook ruimte is voor starters en voor kleinschalige bedrijvigheid. Door het behoud (zandwinning) en de nieuwvestiging van economische dragers (golfbaan en uitbreiding Landgoed Nederheide) is er werkgelegenheid gecreëerd, die voor een groot deel lokaal wordt ingevuld.

WE WERKEN AAN EEN ROBUUST,
VEERKRACHTIG WATERSYSTEEM
VOOR LANDBOUW EN NATUUR

NATUURVRIENDELIJKE HERINRICHTING BEKEN

WATER KAN EEN EXTRA KWALITEIT LEVEREN AAN HET GEBIED EN VOOR DE GEBRUIKERS

GEREALISEERD

100

50

0

Dwars door het gebied lopen van oost naar west drie beken: de Esperloop, de Snelle Loop en de Kawaise Loop. Het waterschap geeft deze beken een opknapbeurt door ze weer als vanouds te laten kronkelen en ze als ecologische verbinding te laten functioneren.

De Snelle Loop en Kawaise loop hebben de grootste aanpassingen ondergaan. Voorheen waren het kaarsrechte waterlopen die het overtollige regenwater zo snel mogelijk afvoerde. Nu kronkelen de waterlopen weer op natuurlijke wijze door het landschap. Voor planten en dieren is een natuurlijke beek veel beter. Vissen, kikkers en planten die in deze omgeving thuishoren komen hierdoor terug. Ook hebben de beken veel meer ruimte om overtollig water te bergen zodat overlast wordt voorkomen. Het is bovendien goed om het water dat uit de lucht komt langer vast te houden voor perioden van droogte.

De Snelle loop is over een afstand van vier kilometer verlegd. De omleiding begint bij Landgoed Nederheide. Hier is de beek weer bovengronds gelegd waar deze voorheen door een 360 meter lange buis onder de grond stroomde. Ter hoogte van de Bakelse Plassen is de loop, die oorspronkelijk dwars door de plassen zou stromen, via de golfbaan omgeleid. De Esperloop is een aftakking van de Snelle Loop. Komende jaren wordt ook deze beek heringericht.

Bij het brongebied Geneneind is de benedenloop losgekoppeld van de Snelle Loop zodat de Esperloop vanaf hier alleen gevoed wordt door puur en schoon bronwater dat vanuit de diepe ondergrond langs de Peellandbreuk opborrelt. Door slimme maatregelen wordt ook nog eens het brongebied versterkt zodat de beek weer altijd stroomt met schoon en helder bronwater.

WE WILLEN HET BEGRIJPEN, WE GAAN NIET OP GEVOEL

DE BEKEN STROMEN WEER
OP MEER NATUURLIJKE
WIJZE DOOR HET
LANDSCHAP

DOOD HOUT
IN DE BOSBEK
BRENGT SNELLE LOOP
TOT LEVEN

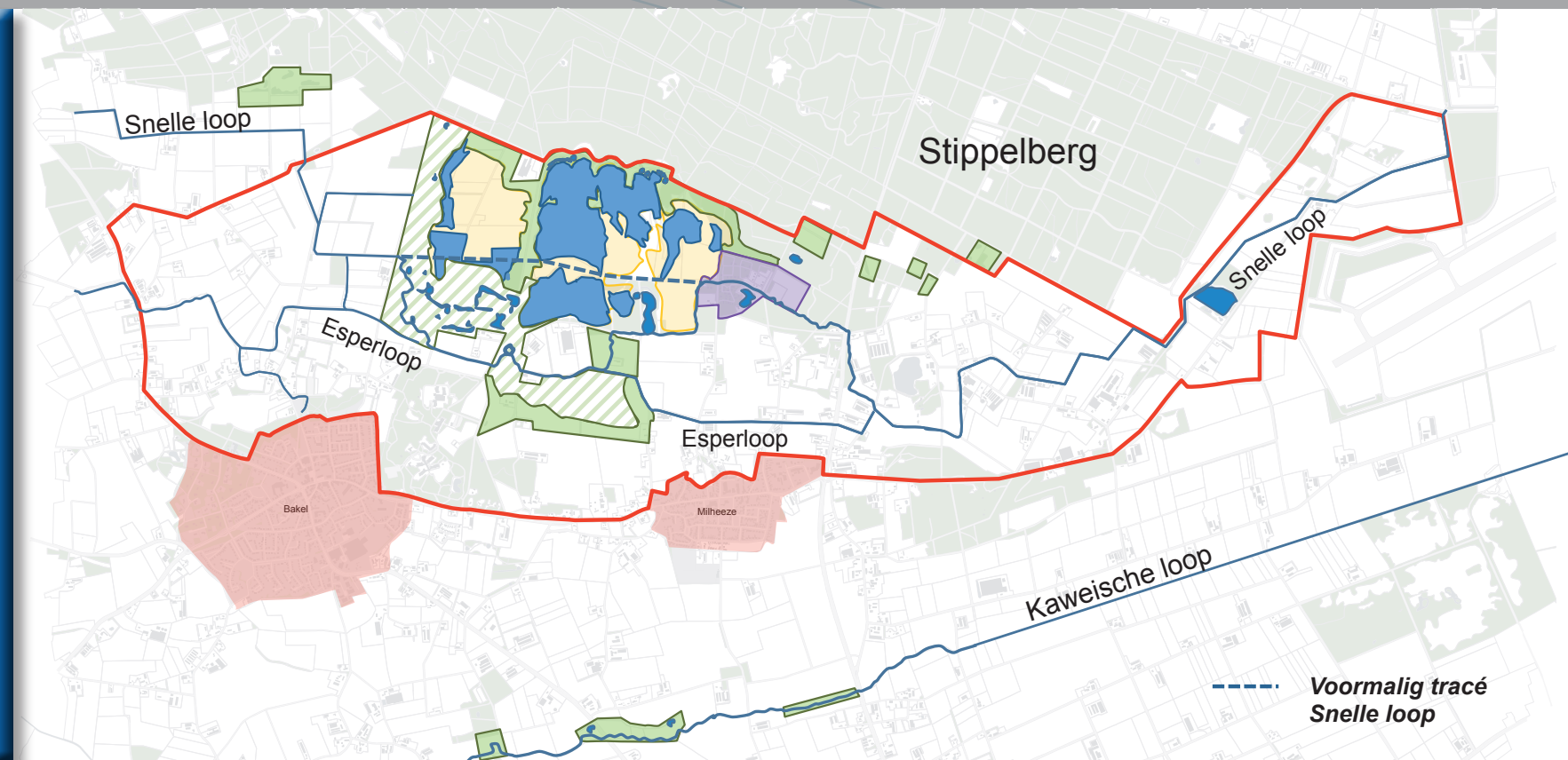

“ BIJ DE HERINRICHTING VAN BEKEN
WORDT HET HELE VELD
IN OGENSCHOUW GENOMEN EN
IN SAMENHANG GEBRACHT ”

Mark Kerkhoff, Waterschap Aa en Maas

WATER KAN EEN EXTRA KWALITEIT LEVEREN
AAN HET GEBIED
EN VOOR DE GEBRUIKERS

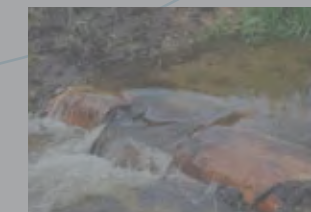
GEREALISEERD

DE BEKEN STROMEN WEER
OP MEER NATUURLIJKE
WIJZE DOOR HET
LANDSCHAP

DOOD HOUT
IN DE BOSBEK
BRENGT SNELLE LOOP
TOT LEVEN

HET MANAGEN VAN VERWACHTINGEN IS BELANGRIJK

MILHEEZE OOST

GEREALISEERD

In het meest oostelijke deel van het plangebied ligt het accent op de landbouw en richten de doelen zich op het verbeteren van de productieomstandigheden voor de boeren. Door middel van kavelruil is op circa 400 hectare de verkaveling verbeterd en kan er efficiënter geboerd worden.

GEZAMENLIJK LOCATIEBEZOEK DRAAGT BIJ AAN HET INTEGRALE KARAKTER VAN HET IGP

Ook is de ecologische verbindingzone langs de Snelle Loop gerealiseerd. Het verwerven van gronden voor de aanleg van zo'n zes hectare kleine landschapselementen krijgt de komende periode extra aandacht. De landbouw, in combinatie met de herinrichting van de Snelle Loop, de nog aan te leggen landschapselementen en het stimuleren van erfbeplanting levert een aantrekkelijk landschap op. Door middel van de recreatieve routes die starten bij Natuurpoort Nederheide is dit gebied toegankelijk voor de wandelaar en fietser.

LANDBOUW
BLIJFT DE
HOOFDFUNCTIE
IN MILHEEZE OOST

OVERGANGSZONE
TUSSEN NATUUR
EN LANDBOUW

HET MANAGEN VAN VERWACHTINGEN IS BELANGRIJK

“ NIET ALLES KAN OP HETZELFDE
MOMENT GEREALISEERD WORDEN.
SOMMIGE ZAKEN VRAGEN
NU EENMAAL MEER TIJD ”

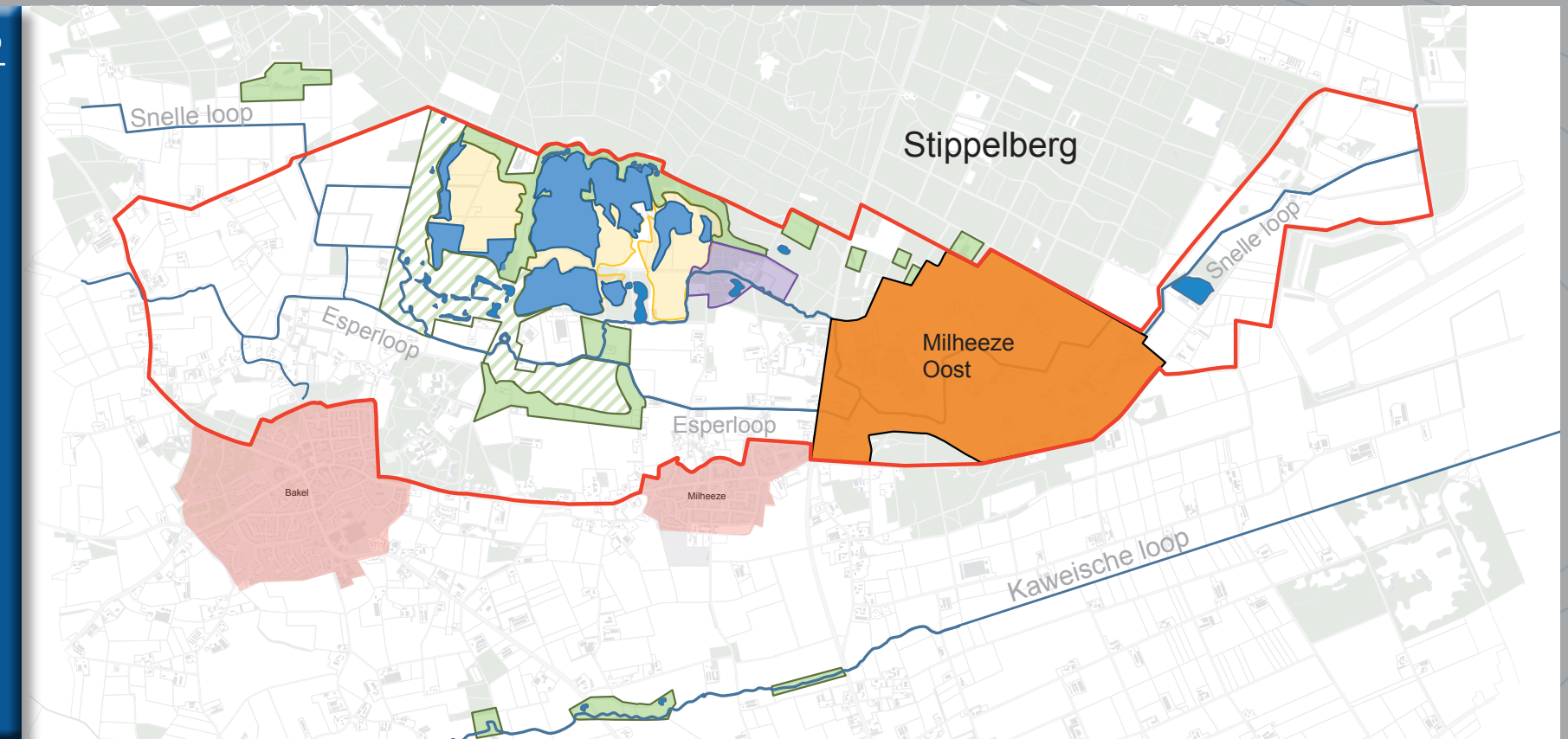
Roël Hoppezak, wethouder gemeente Gemert-Bakel

GEREALISEERD

100

50

0

LANDBOUW
BLIJFT DE
HOOFDFUNCTIE
IN MILHEEZE OOST

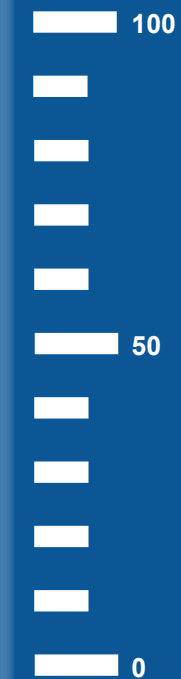

OVERGANGSZONE
TUSSEN NATUUR
EN LANDBOUW

CULTUUR- HISTORISCH LANDSCHAP GENENEIND

PLAATSELIJK HEEFT ZICH EEN UNIEKE VEGETATIE EN FAUNA ONTWIKKELD

GEREALISEERD

Bij Geneneind ligt een waardevol cultuurlandschap met bolle akkers en oude zandpaden. Door de schaalvergroting is de fijnmazige structuur van oude akkercomplexen, laaggelegen graslanden met elzensingels en historische paden grotendeels verdwenen. Voor dit bijna 300 hectare grote gebied is de wens om landschapselementen terug te brengen en de oude structuur te herstellen. De voorziene maatregelen betreffen de aanleg van hout- en elzensingels langs perceelgrenzen en de aanleg van recreatieve paden. Dit laatste gebeurt op basis van kerkenpaden en holle wegen uit het verleden, die deels nog in het gebied aanwezig zijn. De steilranden van de holle wegen worden hersteld. In totaal is het de bedoeling zo'n zes hectare nieuwe landschapselementen aan te leggen. De komende tijd wordt extra energie ingezet op kavelruil om dit voor elkaar te krijgen.

Een bijzondere vorm van landschapsherstel betreft het wijstherstel dat plaatsvindt ter hoogte van de Peellandbreuk. Wijst treedt alleen op bij diepe breuken in de ondergrond op de hogere delen van de breuk. Het grondwater kan op die plekken niet verder stromen en wordt naar de oppervlakte gestuwd om daar in sloten, greppels en in het maaiveld naar buiten te treden. Het uittredende water is herkenbaar aan de roestbruine kleur, een gevolg van oxidatie van dit ijzerrijke water dat soms wel eeuwen lang in de diepere ondergrond heeft verbleven.

Wijstherstel vindt plaats door minder water af te voeren waardoor het niveau van het grondwater stijgt en er vernatting optreedt. Door de bijzondere samenstelling van het water ontstaat een unieke variatie aan planten. Met het wijstherstel zal ook de Peellandbreuk weer zichtbaar gemaakt worden in het landschap. Door het plaatsen van informatieborden en het aanhaken op routestructuren kan ook de recreant kennis nemen van dit unieke verschijnsel.

**OPKWELLEND
'WARM' WIJSTWATER
WAARDOOR DE SLOOT
NIET VERDROOGD**

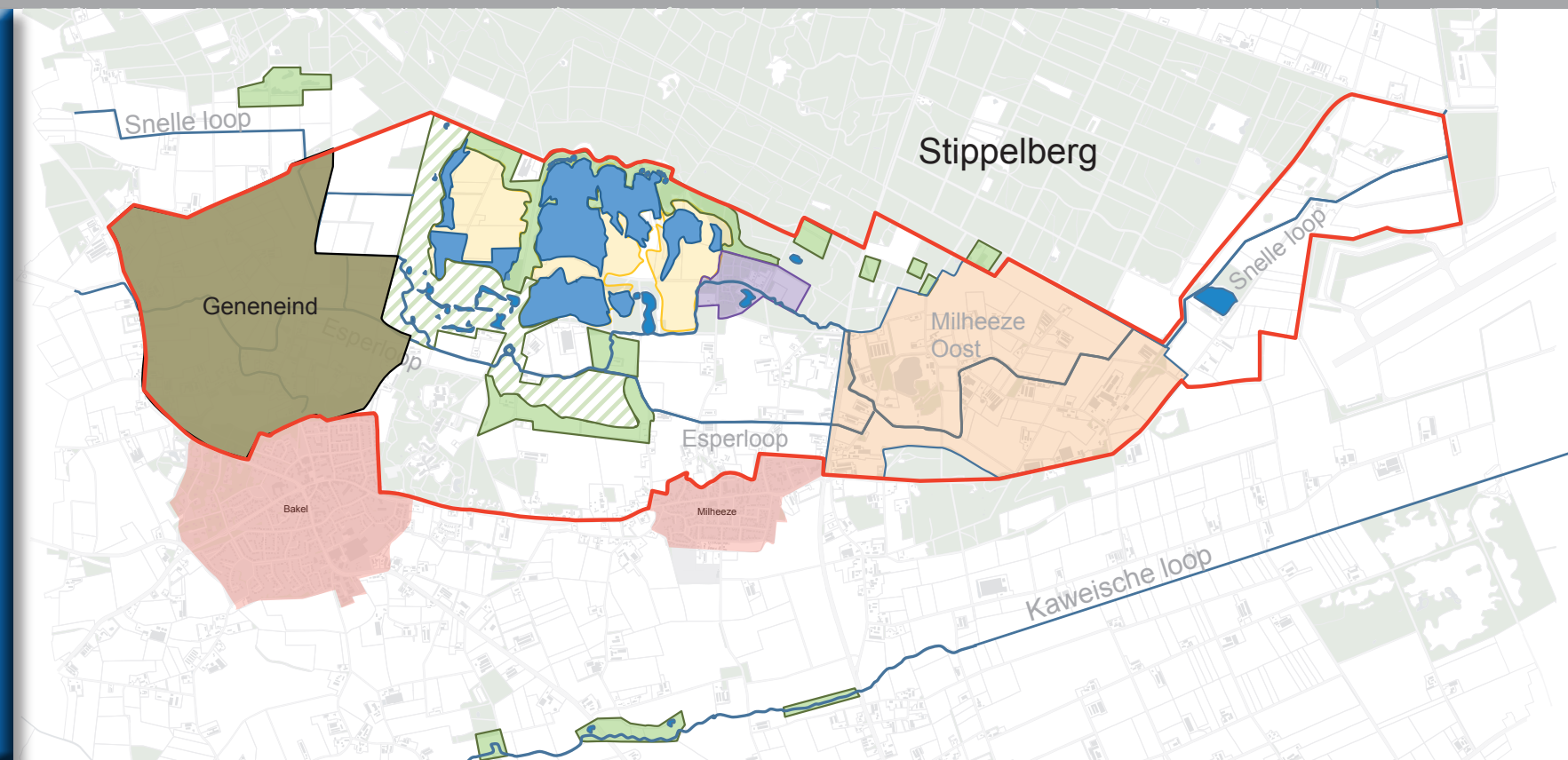
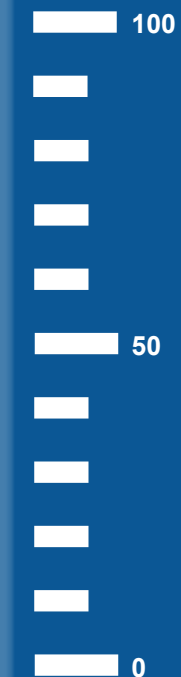
**WIJST:
HET UITTREDENDE
WATER IS
HERKENBAAR
AAN DE
ROESTBRUINE KLEUR**

PLAATSELIJK HEEFT ZICH EEN UNIEKE VEGETATIE EN FAUNA ONTWIKKELD

“ NIET ALLEEN
HET VERSCHIJNSEL WIJST,
MAAR OOK DE SAMENSTELLING
VAN HET WATER IS BIJZONDER ”

Rimbaud Lapperre, Waterschap Aa en Maas

GEREALISEERD

OPKWELLEND
'WARM' WIJSTWATER
WAARDOOR DE SLOOT
NIET VERDROOGD

WIJST:
HET UITTREDENDE
WATER IS
HERKENBAAR
AAN DE
ROESTBRUINE KLEUR

MILHEEZE NOORD

DE GEMEENTE VERVULT DE REGISSEURSROL, HET INITIATIEF KOMT VAN DE BEDRIJVEN

GEREALISEERD

100

50

0

Milheeze Noord is nu nog een gebied met een intensief agrarisch karakter. De komende jaren zal het gebied geleidelijk een gedaantewisseling ondergaan en veranderen in een gebied met een meer gemengd karakter. Bijzondere woonvormen worden afgewisseld met kleinschalige bedrijvigheid en aangekleed met landschapselementen. Deze ontwikkeling biedt het waterschap de kans om de ecologische verbindingszone langs het hier gelegen stukje van de Esperloop aan te leggen.

Een aantal agrarische bedrijven in Milheeze Noord is al gestopt of verplaatst waardoor de geursituatie zich gunstig ontwikkelt. Hoewel niet te ruiken en niet te zien, geldt dit ook voor het fijn stof dat deze veehouderijen uitstoten.

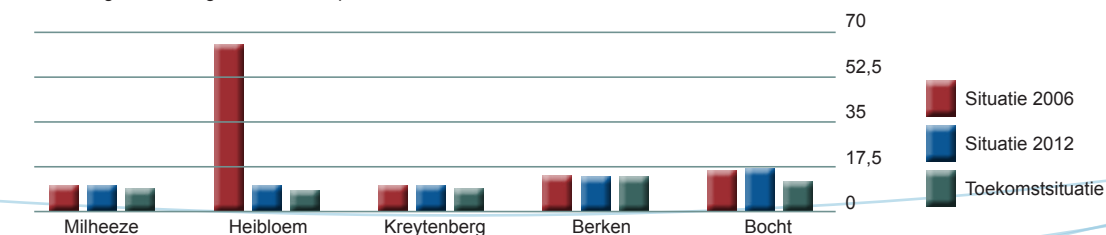
In de toekomst verdwijnen nog eens acht agrarische bedrijven met in totaal een kleine 30.000 vierkante meter (ruim drie voetbalvelden) aan staloppervlakte. Met het verdwijnen van met name de zes intensieve veehouderijen neemt de geurbelasting verder af tot onder de zogenaamde 10 odeur unit. Deze waarde is de maat voor een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. De nieuwe functies die in Milheeze Noord een plek krijgen, passen beter bij de recreatieve ontwikkelingen in het grotere gebied dan de huidige intensieve veehouderij. De gemeente heeft zich bij de vormgeving van

de nieuwe functies laten inspireren door de historie van de kern Milheeze. Deze vindt haar oorsprong in een aantal gehuchten gelegen rondom akkers. Door te kiezen voor woningbouw in de vorm van traditionele boerenerven en verspreid over een aantal nieuwe gehuchten is getracht een verbinding te leggen met de historische identiteit van Milheeze. Maar wel met een eigentijdse invulling zoals blijkt uit de inrichting van de erven en de vormgeving van de gebouwen. De woningen liggen als moderne hoeves gegroepeerd rondom binnenplaatsen en hebben zowel eigen als gezamenlijke tuinen. De gezamenlijke tuinen vormen de tussenruimte tussen de diverse boerderijcomplexen.

In totaal is er ruimte voor 54 woningen, verspreid over de vier gehuchten Berken, Bocht, Kreijtenberg en Heibloem, waarvan de laatste al deels gerealiseerd is. Daarnaast is er plek voor maximaal zes kleinschalige bedrijven, inclusief bedrijfswoning.

Met de gronden die beschikbaar komen door ruilverkaveling en het stoppen van agrarische bedrijven, is er ruimte voor woningbouw, agrarische structuurverbetering, herinrichting van de Esperloop en de aanleg van landschapselementen.

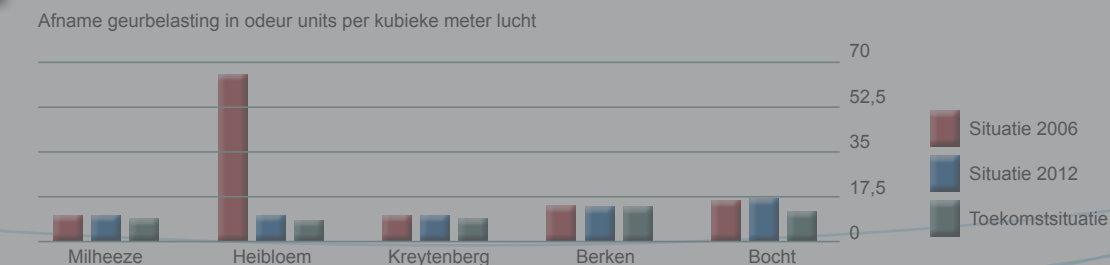
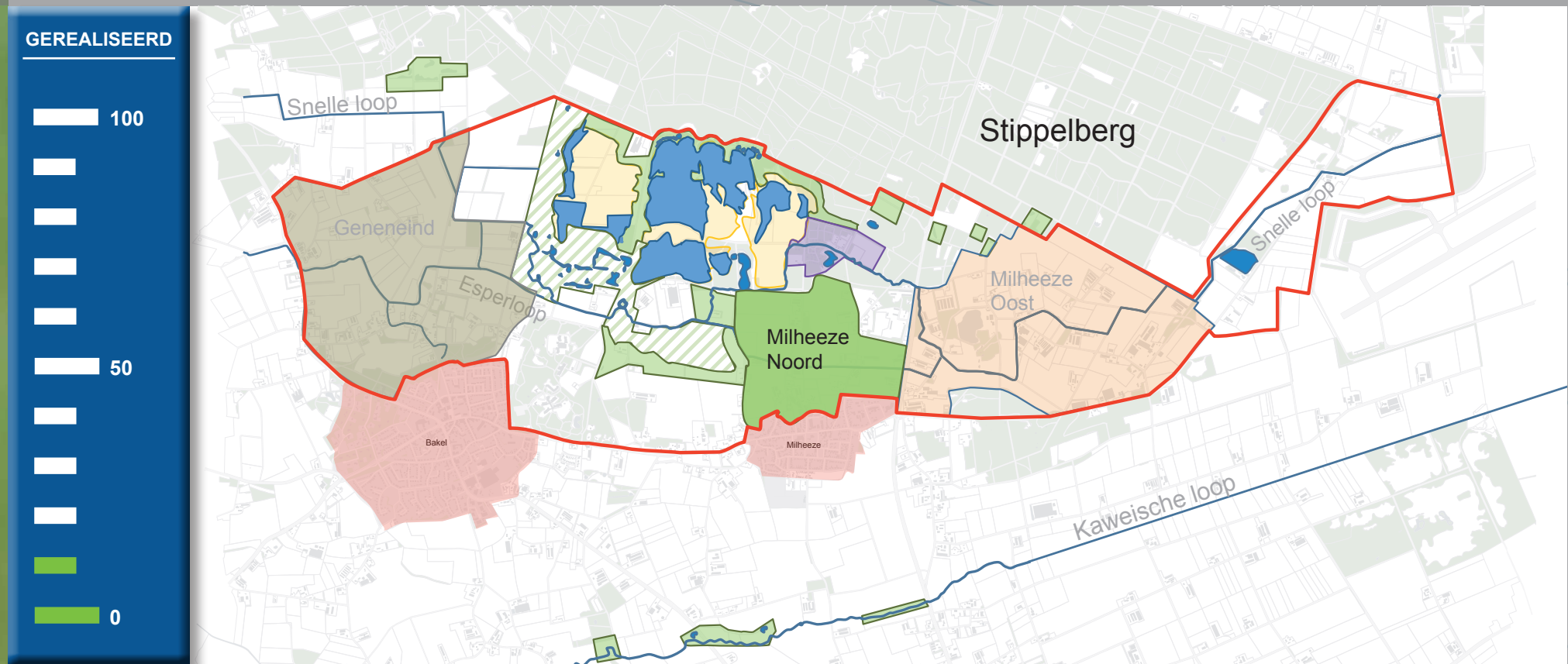
Afname geurbelasting in odeur units per kubieke meter lucht

“ EEN BIJZONDER EN AMBITIEUS
GEBIEDSPAN DAT VOORZIET IN
DE GELEIDELIJKE OMZETTING
VAN AGRARISCHE BEDRIJVEN
NAAR BIJZONDERE WOONVORMEN ”

Bert van Vijfeijken, gemeente Gemert-Bakel

DE GEMEENTE VERVULT DE REGISSEURSROL,
HET INITIATIEF KOMT VAN DE BEDRIJVEN

DE KOST VERDIENEN

“ HET PROCES
GAAT TOCH DOOR.
DUS IN PLAATS VAN AFWACHTEN,
MEEDOEN ”

Piet Relou, agrariër

HET MAXIMALE ER UIT HALEN VOOR JE BEDRIJF

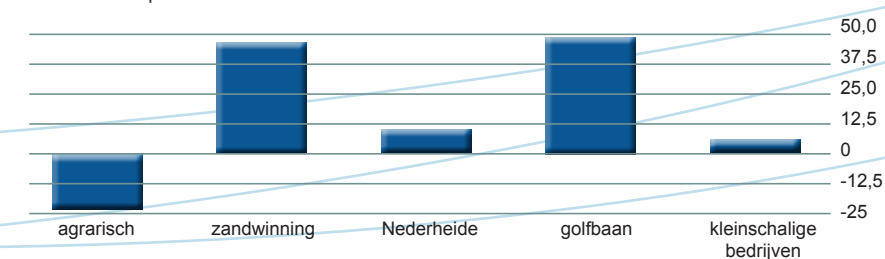
Het integraal gebiedsprogramma betekent een forse impuls voor de lokale economie. Vanwege de vermindering van de agrarische bedrijvigheid, was het een van de doelen met nieuwe economische functies vervangende werkgelegenheid te creëren. Dit is ruimschoots gelukt.

Allereerst betekent het IGP een voortzetting van de zandwinning waarbij de verplichte maatschappelijke tegenprestatie gevonden is in het realiseren van de maatschappelijke doelen van het IGP. Hierdoor komt er geen werkgelegenheid bij maar blijft de regionale werkgelegenheid voor 60 personen die direct of indirect afhankelijk zijn van de zandwinning nog wel voor jaren behouden en wordt de regionale markt voorzien van kwalitatief hoogwaardige grondstoffen. Echt nieuwe economische dragers zijn de golfbaan en het vernieuwde Landgoed Nederheide, inclusief Natuurpoort. Uiteraard levert ook de transformatie van het gebied met zijn vele (bouw)activiteiten de nodige tijdelijk werkgelegenheid op. Alle partners zijn er op gericht zoveel mogelijk lokale arbeidskrachten in te schakelen.

De economische effecten reiken verder dan de directe werkgelegenheid verbonden aan de zandwinning, de golfbaan en het Landgoed Nederheide. Ook de horeca en middenstand in de kernen profiteren van de aantrekkingskracht die het gebied uitoefent op dag- en verblijfsrecreanten. Voor de achtergebleven grondgebonden landbouwers verbeteren de productieomstandigheden, maar de kavelruil van gronden heeft nog onvoldoende opgeleverd. Hopelijk komen hiervoor in de toekomst nog kansen. Wel zijn diverse intensieve veehouderijen verplaatst naar een gunstigere locatie buiten het plangebied, waar ze weer jaren vooruit komen.

Aantal arbeidsplaatsen

Toename en afname werkgelegenheid per deelproject:

directe werkgelegenheidseffecten ten gevolge van het IGP. Bij de zandwinning betreft het behoud van werkgelegenheid mogelijk gemaakt door deelname aan het IGP. Voor de werkgelegenheid van agrarische bedrijven en kleinschalige bedrijvigheid in Milheeze Noord is gerekend met één arbeidsplek per bedrijf.

HET TOTAAL IS MEER DAN DE SOM DER DELEN

“BLIJ DAT WE ZULKE PROJECTEN
IN DE PEEL HEBBEN!”

Peter van der Tol, Streekplatform de Peel

SLIM COMBINEREN HEEFT GELEID TOT VEEL WIN-WIN-SITUATIES

Het integraal gebiedsprogramma is, zoals de naam al verraad, een integrale ontwikkeling. Wat betekent dit nu en waaruit blijkt dat? Allereerst geeft dit aan dat de activiteiten die plaatsvinden in positieve zin bijdragen aan zowel People (leefbaarheid), Planet (natuur, landschap, cultuurhistorie, water) en Profit (economie, landbouw) en dat ze ook echt met elkaar in balans zijn. Daarnaast zijn diverse activiteiten van elkaar afhankelijk. Zo biedt de realisatie van de Natuurpoort de mogelijkheid routes om te leiden en hiermee de kwetsbare kern van de Stippelberg te ontzien. Door de realisatie van het strandbad kan het natuurbad de Heibloem weer teruggegeven worden aan de natuur. Door woningbouw in het buitengebied mogelijk te maken ontstaat financiële ruimte om intensieve veehouderijen te verplaatsen.

Alle activiteiten zijn ook ruimtelijk op elkaar afgestemd, waarbij ze elkaar versterken. Zo is de zandwinning gecombineerd met zowel de golfbaan als het strandbad. De Snelle Loop kronkelt als een beek over de golfbaan. Door diverse functies rondom de Natuurpoort te clusteren kan op efficiëntere wijze voorzien worden in de parkeerbehoefte. Door de nauwe samenwerking tussen de verschillende partners is niet alleen sprake van efficiënter ruimtegebruik, maar is bij de aanleg ook tijd en geld bespaard door de uit te voeren activiteiten op elkaar af te

stemmen. Zo is het zand van de plassen direct toegepast in de golfbaan en het herstel van de beek. Werk met werk maken dus. Het zichtbaar maken van de Snelle Loop op landgoed Nederheide levert vijf keer winst op: een betere waterhuishouding, makkelijker in het onderhoud, aantrekkelijker natuur en landschap, betere uitstraling van het park en waardevermeerdering van de chalets direct gelegen aan de beek.

Om elke activiteit op de juiste plek te krijgen, is niet alleen afstemming van functies nodig, maar moeten ook de nodige gronden verworven worden. Ook hier worden meerdere doelen in één keer bediend. De kavelruil die in drie deelgebieden plaatsvindt, zorgt voor beschikbaarheid van gronden op de juiste plek voor natuur, landschap, water en recreatie en draagt tevens bij aan de agrarische structuurversterking van de landbouw. De activiteiten zijn ruimtelijk, functioneel en financieel met elkaar verbonden. Het combineren van functies en uitvoeringsactiviteiten levert efficiencywinst op en maakt daarom financieel meer mogelijk dan wanneer ieder zijns weegs gaat.

Ook de investering van de ontgronder betekent een grote impuls voor het gebied. Het IGP-fonds is de financiële motor voor de maatschappelijke doelen, die voor ongeveer driekwart uit dit fonds betaald worden.

**DE ZICHTBAAR GEMAAKTE
SNELLE LOOP
OP HET LANDGOED
NEDERHEIDE GEEFT
EXTRA ALLURE AAN
HET CHALETPARK**

1 + 1 = 3

CONCLUSIES

**HET IS GEEN
COMPROMIS GEWORDEN
WAARBIJ PARTIJEN IETS HEBBEN
MOETEN INLEVEREN**

Casper Kalb, voormalige projectleider Gemert-Bakel

INITIATIEVEN HEBBEN ELKAAR VERSTERKT EN ZIJN ER BETER DOOR GEWORDEN

Deze brochure laat zien dat het gebiedsprogramma Bakel-Milheeze voor een groot deel gerealiseerd is. Maar er is nog steeds werk aan de winkel. De komende tijd wordt nog hard gewerkt om alle projecten af te ronden. Extra aandacht gaat uit naar de ruilverkaveling, die nog onvoldoende van de grond komt. Hierdoor laat het herstel van het landschap in Geneneind en Milheeze Oost nog op zich wachten.

Ook al is het programma nog niet volledig uitgevoerd, de manier waarop deze gebiedsontwikkeling is opgepakt, kan nu al een succes genoemd worden. Alle betrokkenen roemen de goede samenwerking. Er is naar iedereen geluisterd, aan de vergader- maar ook aan de keukentafel. Door snel te schakelen en recht te doen aan alle belangen is het gelukt om het draagvlak te verhogen, voldoende geld te regelen en de uitvoering te versnellen. Het sleutelwoord hierbij is vertrouwen. Door hier consequent aan te werken is het gelukt iedereen in beweging te krijgen, om zijn eigen idee te realiseren maar ook om ruimte te bieden voor andere functies. Door slim te combineren zijn gezamenlijke ontwerpen gemaakt met een betere kwaliteit en door een gezamenlijke uitvoering is op kosten bespaard. Door de zandwinning te combineren met de golfbaan is er een fraai ontwerp gecreëerd met waterpartijen en beken die over de golfbaan kronkelen. De beken lopen dwars door het gebied. Door hier creatief mee om te gaan levert het water in veel projecten

een meerwaarde op. Er zijn meerdere voorzieningen op korte afstand van elkaar gerealiseerd, die van elkaar profiteren. Een prachtig gebied, waar van alles te beleven valt, trekt immers het nodige publiek.

Naast samenwerken en opbouwen van vertrouwen is ook flexibiliteit heel hard nodig om een dergelijk langlopend traject, met veel betrokken partijen, tot een goed einde te brengen. Het kan niet anders dan dat er gedurende de rit het nodige verandert. Inzichten veranderen, de financiële omstandigheden wijzigen, de feitelijke situatie van mensen verandert, er ontstaan nieuwe ideeën en er dienen zich nieuwe partners aan: dit alles dient op gezette tijden weer met elkaar gematched te worden. Een opgesteld beheerplan moet worden aangepast aan de nieuwste inzichten. Een boer die gestopt is, heeft weer andere wensen dan toen hij nog in bedrijf was. Niets is definitief en de partners moeten hier waar nodig op inspelen en nieuwe afspraken maken, opnieuw draagvlak creëren en de veranderingen communiceren.

Om in financiële zin de nodige flexibiliteit in te bouwen, is het IGP-fonds ideaal gebleken. De besteding van de gelden kan door de deelnemende partijen in overleg bepaald worden en hoeft niet vooraf tot op de komma vastgelegd te worden. Om de eenduidigheid in de besteding van de gelden te vergroten, heeft het de voorkeur te kiezen voor een gezamenlijk beheer.

**KINDEREN
METEN
GRONDWATERPEIL**

**BOOMPJES
PLANTDAG
KAWEISE LOOP**

**DOOR HET BUNDELEN
VAN INITIATIEVEN
KLAAR VOOR
DE TOEKOMST**

gemeente **Gemeert-Bakel**

 **Waterschap
Aa en Maas**

 Teunesen group

NATUURPOORT
Nederhvide